

*A Magyar Tudományos Akadémia
mecénásai*

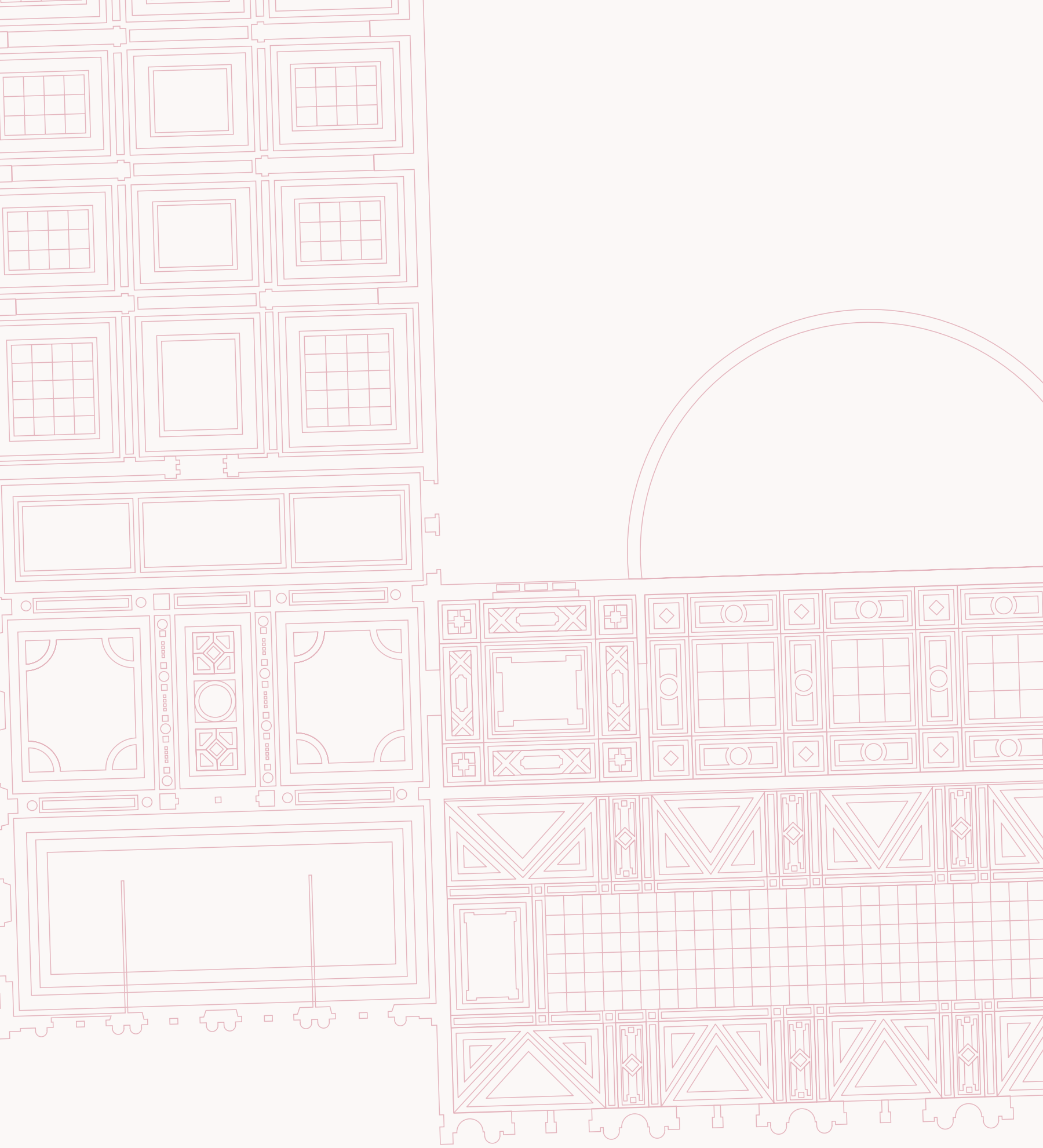
*A Magyar Tudományos Akadémia
mecénásai*

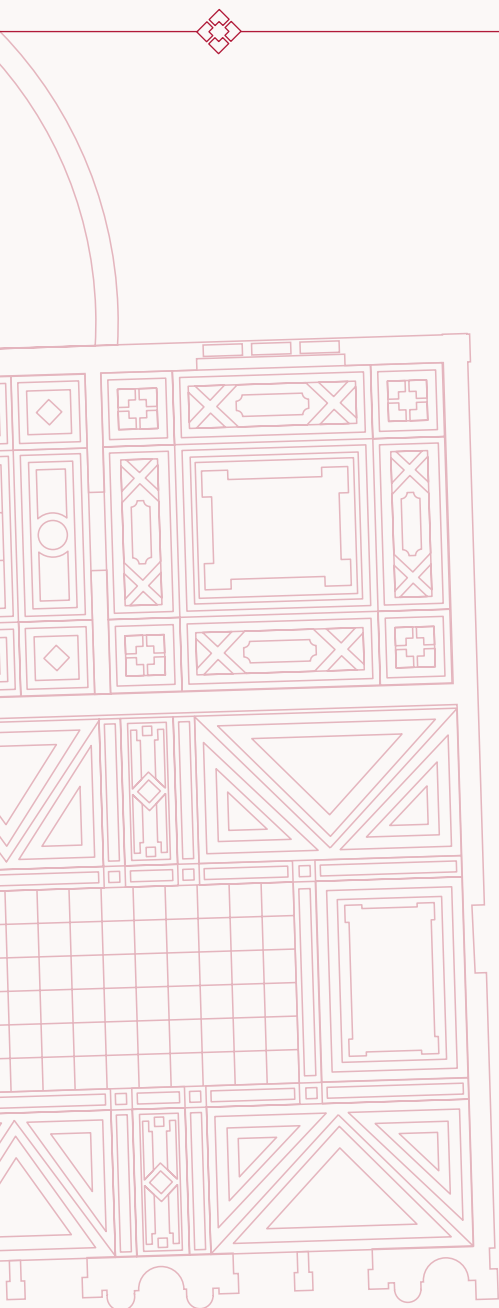
Johann Nepomuk Ender: A Magyar Tudományos Akadémia díszcímere, 1834

A „társaság’ czímerét tevő allegorikai ábrázolat” az alapító, gróf Széchenyi István megrendelésére készült, és Johann Nepomuk Ender bécsi biedermeier festő műve. 1834 kora nyarán érkezett a Társaság gyűléstermébe, és azóta is a tudós közösség mint szellemi birodalom és mint intézmény megkülönböztető jegye.

A Magyar Tudományos Akadémia mecenásai

*Szerkesztette
Klement Judit*

MTA HUNREN
Budapest, 2024

*A kötet a Magyar Tudományos Akadémia és Könyvtára alapításának
200 éves évfordulója, az MTA200 ünnepi programsorozata keretében,
az Akadémia támogatásával jelent meg.*

Lektorálta: Kövér György

© Klement Judit, 2024

© Ablonczy Balázs, Bárány Zsófia, Bicskei Éva, Dobszay Tamás, Fónagy Zoltán, Kiss Zsuzsanna,

Klement Judit, Konrád Miklós, Manhercz Orsolya, Papp Barbara, Papp Gábor György,

Papp Viktor, Püski Levente, Sipos Balázs, Takács Róbert, Tóth Árpád, Ugrai János, Zsidi Bernát, 2024

© Magyar Tudományos Akadémia, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2024

ISBN 978-963-416-460-9

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás,
a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás,
valamint a fordítás jogát, az egyes tanulmányokat illetően is.

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia és a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont

Nyomdai előkészítés: HUN-REN BTK Történettudományi Intézet

Tudományos Információs Osztály

Vezető: Kovács Éva

Olvasószerkesztő: Csák Lilla

Képszerkesztő: Klement Judit

A mutatót készítette: Kalotai Noémi

Tördelés: Demeter Gitta

Nyomdai munka: Pauker Holding Kft., Budapest

Felelős vezető: Strausz Éva

Tartalom

Klement Judit

- 11** Előszó. Mecenatúra és társadalmi felelősségvállalás az Akadémia történetében

ALAPÍTÁS ÉS SZÉKHÁZÉPÍTÉS

Fónagy Zoltán

- 21** Az Akadémia alapító mecénásai

Papp Gábor György

- 37** „Kellő nyugalommal, és a célhoz szükséges anyagi eszközökkel ellátva”. Az Akadémia székházának támogatói

MECÉNÁSOK 1945 ELŐTT

Fónagy Zoltán

- 65** Az elvárt közhasznú tettek. Az Akadémia főnemes mecénásai

Bicskei Éva

- 87** „Lelkes hölgyek”. Női közösségi mecenatúra az Akadémián a kiegyezés előtt

Manhercz Orsolya

- 121** „A magas példa gyűjtson követésre másokat is...”
A Habsburg-család és az Akadémia

Bárány Zsófia

- 135** „Az Akadémia épületében hordozó oszlopnak tekintette magát”.
A Magyar Tudományos Akadémia egyházi mecénásai

- Dobszay Tamás*
155 Az Akadémia nemesi adományozói
- Tóth Árpád*
179 Városok, városi intézmények és városi polgárok az akadémiai mecénások között
- Papp Barbara*
201 Az Akadémia női adományozói a kiegyezéstől a második világháborúig
- Ugrai János*
221 Tanárok, tudós tanárok és tanító tudósok az Akadémia mecénásai között
- Papp Viktor*
241 Jogászok a Magyar Tudományos Akadémia mecénási körében
- Sipos Balázs*
257 Írók, költők, újságírók és szervezeteik adományai az Akadémiának
- Kiss Zsuzsanna*
279 Orvosok, mérnökök és közgazdászok az Akadémia támogatói között
- Konrád Miklós*
305 Vállalkozó mecénások
- Klement Judit*
325 Vállalatok társadalmi felelősségvállalása az Akadémia javára
- Ablonczy Balázs*
345 Vármegyei és állami adományok
- Püski Levente*
353 Széchenyi nyomában. A Vigyázó-vagyon és a Magyar Tudományos Akadémia
- Ablonczy Balázs*
371 Adományok külföldről a Magyar Tudományos Akadémiának

MECÉNÁSOK 1945 UTÁN

- Takács Róbert*
385 Az államosított Akadémia nem állami támogatói. Az MTA helyzete az államszocialista időszakban
- Zsidi Bernát*
405 Az Akadémia támogatói a rendszerváltás óta
- 427** Képjegyzék
- 431** Pénzrendszerek, pénznemek
- 435** Névmutató
- 455** Szerzők

Szerzők

Ablonczy Balázs történész, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Művelődéstörténeti Tanszék

Bárány Zsófia történész, MNMKK Országos Széchényi Könyvtár Lipták Dorottya Sajtótörténeti Kutatócsoport

Bicskei Éva művészettörténész, MTA Művészeti Gyűjtemény

Dobszay Tamás történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Fónagy Zoltán történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet

Kiss Zsuzsanna társadalomtörténész, ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológia Intézet Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszék

Klement Judit történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Atelier Interdiszciplináris Történeti Tanszék, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet

Konrád Miklós történész, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet

Manhercz Orsolya történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Papp Barbara történész, pszichológus

Papp Gábor György művészettörténész, HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet

Papp Viktor társadalomtörténész, MNMKK Országos Széchényi Könyvtár

Püski Levente történész, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történelmi Intézet

Sipos Balázs történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Takács Róbert történész, Politikátörténeti Intézet

Tóth Árpád történész, Miskolci Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Intézet

Ugrai János történész, Miskolci Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, Történettudományi Intézet

Zsidi Bernát történész, levéltáros, Akadémiai Levéltár

A Magyar Tudományos Akadémia megalapítását magán-személyek felajánlásai tették lehetővé 1825-ben. Az első adományozók példáját aztán nagyon sokan követték, olyannyira, hogy kijelenthetjük: a mecenatúra végigkísérte az Akadémia 200 éves történetét. Ez a kötet elsődlegesen arról szól, hogy milyen sokan és milyen sokféle háttérrel váltak adományozóvá, s hogy az adományozásukat mi minden motiválhatta, vagyis a kötet szerzői egyszerre kutatták, hogy *ki, mikor, mire, mennyit és miért* adott. Az adományok története révén az Akadémia 200 éves története is megelevenedik e kötet lapjain egy eddig kevésbé látott perspektívából az alapítástól a székházépítésen át, a „boldog békeévek”, a világháborúk, inflációs időszakok, a hidegháború korán keresztül a rendszerváltás utáni évtizedekig. De az Akadémiának nyújtott támogatások elemzése arra is lehetőséget ad az olvasónak, hogy a magyarországi társadalom történetébe is beleláthasson a rendi társadalom felbomlása és a polgárosodás jelenségétől indulva a professzionalizáción és a nők társadalmi helyzetének változásán át a szocialista, majd újra piacgazdaság mellett formálódó rendszerváltás utáni társadalomig.

Ára: 6900 Ft

